

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор Хмельницького університету
управління та прав імені Леоніда Юзькова,
кандидат наук з державного управління, доцент

Ірина КОВТУН

2024 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертаційного дослідження

МОРОЗ ВІКТОРІЇ ОЛЕКСАНДРІВНИ

на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної
адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції»,
поданого на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081
Право галузі знань 08 Право, затвердженої вченою радою Хмельницького
університету управління та прав імені Леоніда Юзькова
від «27» травня 2024 року (протокол № 12)

ВИТЯГ

з протоколу засідання фахового семінару кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права Хмельницького університету
управління та права імені Леоніда Юзькова
від «27» травня 2024 року

ПРИСУТНІ:

Буханевич О.М., завідувач кафедри, д.ю.н., професор, заслужений юрист
України, член-кореспондент НАПрН України; Івановська А.М., проректор зі
стратегічного розвитку, наукової роботи та зовнішніх зв'язків, професор
кафедри, д.ю.н., професор; Суббот А.І., професор кафедри, д.ю.н., професор;
Бригінець О.О., професор кафедри, д.ю.н., професор; Гаврік Р.О., професор
кафедри, к.ю.н., доцент; Литвиненко І.Л., доцент кафедри, к.ю.н., доцент;
Сторожук І.П., доцент кафедри, к.ю.н., доцент; Галус О.О., доцент кафедри,
к.ю.н., доцент; Рижук І.В., доцент кафедри, к.ю.н., доцент; Токар А.М., доцент
кафедри, к.ю.н.; Владовська К.П., старший викладач кафедри, доктор філософії з
галузі знань 08 Право.

З присутніх – 4 докторів юридичних наук та 7 кандидатів юридичних наук (докторів філософії) – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження аспірантки Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова МОРОЗ Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції», виконаного в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова та поданого на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право, щодо рекомендації до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

СЛУХАЛИ:

Заступника завідувача кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доцента кафедри, к.ю.н., доцента Галус О.О., яка повідомила присутніх про те, що Мороз Вікторія Олександрівна народилась 5 листопада 1985 року в м. Хмельницькому Хмельницької області.

Освіта – вища. У 2009 році закінчила Львівський національний університет імені Івана Франка та отримала повну вищу юридичну освіту за спеціальністю «Правознавство», здобула кваліфікацію магістр права.

З червня 2005 року по червень 2008 року працювала юридичним консультантом в ЗАТ «Техінсервіс».

З липня 2007 по лютий 2010 року працювала в Хмельницькому міськрайонному суді Хмельницької області та займала посаду консультанта суду, а з лютого 2010 року по липень 2013 року займала посаду помічника судді Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області.

27 червня 2013 року Указом Президента України № 352/2013 «Про призначення суддів» призначена суддею Новодністровського міського суду Чернівецької області. В липні 2013 року зарахована в штат Новодністровського міського суду Чернівецької області.

З 09 грудня 2013 року по 30 березня 2015 року призначена на посаду заступника голови Новодністровського міського суду Чернівецької області.

26 вересня 2015 року Указом Президента України № 564/2015 «Про переведення суддів» Мороз В.О. переведено у межах п'ятирічного строку на роботу на посаді судді Хмельницького міськрайонного суду. В листопаді 2015 року зарахована в штат Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області.

З вересня 2020 року – аспірантка кафедри конституційного, фінансового права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Тема дисертаційного дослідження Мороз Вікторії Олександрівни «Правове регулювання процедур надання адміністративних послуг» була затверджена вченою радою Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова 29 жовтня 2020 року (протокол № 5).

Рішенням вченої ради Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова від 22 лютого 2023 року (протокол № 10) тему дисертаційного дослідження «Правове регулювання процедур надання адміністративних послуг» було змінено і викладено у такому формулюванні: «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції».

Науковий керівник – завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений юрист України Буханевич Олександр Миколайович.

Дисертаційне дослідження здійснене відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України 1.04.2014 № 333-р, Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019, Пріоритетних напрямків фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 № 12-21, на виконання наукової теми Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (номер державної реєстрації 0108U008927), наукової теми кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (номер державної реєстрації 0123U102955).

СЛУХАЛИ:

Доповідь аспірантки Мороз В.О., яка зазначила, що актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю перетворення України на сервісну демократичну державу, діяльність якої орієнтована за забезпечення потреб людини. На цей шлях наша держава стала із здобуттям незалежності, однак досі перебуває у стані перманентної реформи публічної адміністрації. Триває процес децентралізації, реалізується реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні основними завданнями цієї реформи визначає досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади з метою

забезпечення максимальної доступності та належної якості публічних послуг, які надаються місцевими органами публічної адміністрації. Тобто Концепція спрямована на впровадження сервісно-орієнтованої державної політики, орієнтування на децентралізацію влади і побудову взаємовідносин між громадянами та органами публічної адміністрації на клієнт-орієнтованих ринкових підходах.

Усі ці процеси спрямовані на реалізацію головного принципу європейської демократії – принципу субсидіарності, який закріплений у ратифікованій Україною Європейській Хартії місцевого самоврядування, яка містить вимогу максимального наближення якісних послуг до споживачів. Адже входження України до європейського політичного, економічного та правового простору, демократизація українського суспільства та розбудова сучасної демократичної європейської правової держави зумовлює впровадження європейських цінностей і стандартів у діяльність суб'єктів публічної адміністрації на усіх рівнях, вимагає підвищення ефективності їх функціонування та якості тих послуг, які вони надають населенню.

Звісно, Україна за останні роки досягла значних успіхів у реформуванні різного роду суб'єктів публічної адміністрації. Проте допоки це ще не привело до якісної зміни системи публічної адміністрації та значного підвищення ефективності публічного адміністрування. Система місцевої публічної адміністрації не задовольняє потребу суспільства в отриманні якісних адміністративних послуг, докорінно змінити систему відносин між місцевими органами публічної адміністрації, комунальними установами й організаціями, з одного боку та громадянами, з іншого у напрямку пріоритетності у цих відносинах прав та свобод останніх.

Великий досвід реформування щодо децентралізації влади у країнах Європейського Союзу свідчить про те, що саме децентралізація відіграє основну роль у наближенні влади до людини завдяки передачі повноважень місцевим органам публічної адміністрації, співпраці між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, орієнтації місцевих органів публічної адміністрації на надання послуг населенню відповідних територіальних громад. Саме тому вивчення досвіду європейських країн щодо діяльності місцевих органів публічної адміністрації, виявлення, критичний аналіз та запозичення європейського досвіду організації та діяльності місцевих органів публічної адміністрації є надзвичайно важливим для впровадження та вдосконалення ще не досить ефективної системи публічної адміністрації на місцевому рівні в Україні. Для обґрунтування цих заходів необхідними є наукові дослідження понятійного апарату, існуючих моделей публічного адміністрування на місцевому рівні, практики діяльності місцевих органів публічної адміністрації країн Європейського Союзу та України з метою напрацювання шляхів наближення вітчизняної державно-правової практики

організації та діяльності місцевих органів публічної адміністрації до європейських стандартів публічного адміністрування.

Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу наукових джерел, чинного законодавства та узагальнення практики його реалізації визначити адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні та сформулювати пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства в означеній сфері в умовах європейської інтеграції України.

В дисертації досліджено теоретико-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації. Зосереджено основну увагу на основних теоретичних підходах до визначення понять «публічна адміністрація», «орган публічної адміністрації» та «місцевий орган публічної адміністрації», сутності та призначенні місцевих органів публічної адміністрації в умовах європейізації адміністративного права та публічного управління. Місцеві органи публічної адміністрації визначено як органи публічної адміністрації які здійснюють публічну місцеву владу на рівні відповідної області, району, територіальної громади, реалізують державні інтереси та інтереси відповідної територіальної громади, при цьому здійснюючи переважно виконавчо-розпорядчі повноваження та правозастосовчі функції, в тому числі щодо управління державним та комунальним майном, надання публічних послуг населенню, здійснення правового та іншого державного регулювання окремих сфер життя відповідної колективної місцевої спільноти (територіальної громади, населеного пункту, адміністративно-територіальної одиниці). На основі детального аналізу доктринальних підходів виділено ознаки місцевих органів публічної адміністрації – загальні (притаманні усім органам публічної адміністрації) та спеціальні (які визначають сутність та правове призначення місцевих органів публічної адміністрації).

Встановлено, що систему місцевих органів публічної адміністрації складає система місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, осіб та організацій, які не є органами публічної влади, але наділені делегованими повноваженнями цих органів, органів тимчасового військово-цивільного управління, які створюються на заміну місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у обставинах воєнного стану, коли нормальне функціонування вище зазначених органів є неможливим і є доцільним тимчасове поєднання функцій виконавчої влади і місцевого самоврядування та передачу повноважень місцевого самоврядування органам державної влади. Обґрунтовано, що територіальні органи центральних органів виконавчої влади не можна віднести до місцевих органів публічної адміністрації, оскільки система повноважень, які можуть здійснювати ці органи, порядок їх підзвітності та підконтрольності показують несамотійний характер цих органів та їх фактичне входження до складу центральних органів виконавчої влади. На основі

детального аналізу доктринальних підходів виділено складові адміністративно-правового статусу місцевих органів публічної адміністрації, до якого включено їх правосуб'єктність, компетенцію, відповідні правові, організаційні та функціональні форми діяльності та інструменти, які застосовуються в процесі такої діяльності відповідними місцевими органами публічної адміністрації.

Характеризуючи практичний досвід створення в Україні військово-цивільних та військових адміністрацій в умовах російської агресії, визначено, що створення зазначених органів військово-цивільного управління дозволило забезпечити належне публічне управління усій території України, в тому числі на територіях, де ведуться військові дії і є необхідним забезпечити оперативне вирішення завдань щодо забезпечення оборони та громадської безпеки та порядку, захисту цивільного населення. Обґрунтовано, що вирішення питань оборонної роботи, мобілізаційної підготовки, мобілізації та демобілізації як такі, що впливають із повноважень Президента України щодо прийняття рішень про мобілізацію, запровадження правового режиму воєнного стану, здійснення повноважень у оборонній сфері, слід передати голові військової адміністрації як постійно діючому органу публічного адміністрування військово-цивільного характеру. Запропоновано передбачити з метою припинення діяльності органів місцевого самоврядування, що посягає на конституційний лад України, її територіальну цілісність та недоторканність, істотне порушення прав та свобод людини та громадянина, передбачених Конституцією України, а також на ліквідацію незалежності України можливість прийняття рішення головою військової адміністрації про тимчасове припинення повноважень відповідного органу місцевого самоврядування із покладанням відповідних повноважень на відповідну місцеву державну адміністрацію, яку очолює голова військової адміністрації. Остаточне прийняття рішення про дострокове припинення повноважень відповідного органу місцевого самоврядування здійснює Верховна Рада України.

Досліджено змістовні та функціональні аспекти адміністративно-правового забезпечення форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації, які визначено як зовнішні прояви реалізації управлінських функцій цих органів через вчинення ними відповідних адміністративно-правових дій та адміністративно-процедурних дій, спрямованих на виникнення, зміну чи припинення прав та обов'язків учасників правовідносин за участю цих органів, а також дій організаційного характеру, спрямованих на реалізацію тих форм діяльності органів публічної адміністрації, що зумовлюють правові наслідки. Закріплено, що організаційні форми діяльності місцевих органів публічної адміністрації не зумовлюють виникнення, зміну або припинення правовідносин адміністративно-правового та адміністративно-процедурного характеру, а забезпечують реалізацію правових форм діяльності органів публічної адміністрації; при цьому вони можуть мати правовий характер, оскільки

можливість їх здійснення має прямо передбачатися актами законодавства або впливати із компетенції відповідного органу, а також відповідні дії організаційного характеру можуть виступати попереднім обов'язковим етапом здійснення відповідних правових (функціональних) форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації. При аналізі особливостей здійснення судового контролю кожної із зазначених форм управлінської діяльності суб'єктів публічної адміністрації акцентовано увагу на окремих видах організаційних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації та особливостях їх адміністративно-правового забезпечення. Вказується, що адміністративно-правове забезпечення організаційних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації здійснюється як відповідно до правових документів процедурного характеру, які можуть визначати особливості проведення цілої низки відповідних форм діяльності, так і відповідно до правових актів, якими визначаються окремі організаційно-правові форми діяльності відповідного органу. Наголошується, що функціональними формами діяльності місцевих органів публічної адміністрації є: нормотворча діяльність, виконавча-розпорядча (адміністративна) діяльність, діяльність щодо здійснення контролю за виконанням рішень місцевих органів публічної адміністрації, дотриманням законодавства та нормативно-правових актів на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць, надання адміністративних послуг місцевими органами публічної адміністрації, вчинення адміністративно-процедурної діяльності, пов'язаної із наданням адміністративних послуг та іншої діяльності місцевих органів публічної адміністрації. В результаті аналізу окремих аспектів реалізації функціональних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації більш ґрунтовно досліджено кожен із них. Визначено, що інструменти діяльності органів публічного адміністрування – це ті дії, які вони вчиняють з метою правового регулювання правовідносин за їх участю з метою їх впорядкування або впливу на учасників таких правовідносин, забезпечення дотримання прав та інтересів учасників правовідносин та держави (чи іншого публічного утворення) в цілому (форми публічного управління), юридичні засоби (прийоми), які при цьому застосовуються (методи публічного управління); поняттям «інструменти діяльності органів публічного адміністрування» охоплюється регулювання управлінських правовідносин зовнішнього характеру. Наголошується, що інструментами діяльності місцевих органів публічної адміністрації можуть бути нормативно-правові акти (у формі наказів голів місцевих державних адміністрацій (в тому числі військових адміністрацій), розпоряджень голів територіальних громад, рішень місцевих рад та їх виконкомів), що встановлюють, змінюють чи скасовують обов'язкові для виконання на певній території громади, району, області правила поведінки і приймаються в межах компетенції відповідного місцевого органу публічної адміністрації з питань, визначених законодавством про місцеве самоврядування та про місцеві державні

адміністрації; акти програмного характеру (в тому числі програми соціально-економічного та культурного розвитку громади, району, області, цільові програми з інших питань), накази та рішення індивідуального характеру (в тому числі щодо реалізації адміністративно-процедурних та адміністративно-деліктних повноважень); вчинення юридично значущих дій в процесі здійснення адміністративно-процедурних повноважень, надання адміністративних послуг, в тому числі відповідно до прийнятих нормативно-правових актів місцевим органом публічної адміністрації. Звертається увага на необхідності розширення практики укладання місцевими органами публічної адміністрації адміністративних договорів щодо реалізації ними власних та делегованих повноважень.

Окреслено основні напрямки удосконалення засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації з урахуванням європейського досвіду в умовах євроінтеграції в контексті руху України до європейських стандартів публічного адміністрування. Визначено, що реформування місцевих органів публічної адміністрації в Україні впливає із зобов'язань України із Угоди про асоціацію з Європейським Союзом щодо забезпечення верховенства права, ефективного врядування та розбудови професійної, доброчесної, політично нейтральної державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, діяльність якої спрямована на захист інтересів громадян, зручної адміністративної процедури для громадян і бізнесу. Визначені наступні напрямки удосконалення засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації: щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування в аспекті делегування повноважень щодо надання ними адміністративних послуг, які впливають із власної та делегованої компетенції органу місцевого самоврядування шляхом укладання адміністративних договорів із недержавними суб'єктами; щодо визначення обов'язкового створення органів або організацій, уповноважених на надання адміністративних послуг на рівні кожного із населених пунктів, що входять до складу територіальної громади, але не є її центром; щодо визначення обов'язку здійснити нормативно-правове регулювання порядку надання адміністративних послуг на рівні «стандартів адміністративних послуг» місцевими радами, а якщо таке регулювання не здійснене місцевою радою – виконавчими органами місцевих рад, організаціями, уповноваженими надавати відповідну адміністративну послугу відповідно до адміністративного договору; щодо надання можливості сільському, селищному, міському голові здійснювати підзаконне нормативно-правове регулювання у тих сферах які належать до повноважень сільської, селищної, міської ради, однак передбачити що відповідне регулювання здійснюється тимчасово до прийняття відповідного рішення на пленарному засіданні місцевої ради; щодо встановлення обов'язкового прийняття Статуту територіальної громади як документа, який би визначав адміністративно-правовий статус та організацію діяльності місцевих органів

публічної адміністрації на території відповідної територіальної громади, які здійснюють місцеве самоврядування; щодо надання права органам місцевого самоврядування на укладання відповідних адміністративних договорів, а також створення відповідно до них допоміжних, дорадчих та консультативних органів спільно з органами місцевого самоврядування інших територіальних громад; щодо створення органів місцевого самоврядування не тільки на рівні всієї територіальної громади, але й на рівні окремих населених пунктів, які входять до складу територіальної громади; щодо врегулювання питання затвердження типового регламенту як документу, який би став основою для прийняття регламентів відповідними органами місцевого самоврядування і належним чином урегулював питання відповідні питання здійснення організаційних та функціональних форм діяльності цих органів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є першим комплексним дослідженням, в якому на основі всебічного аналізу наукових джерел, нормативно-правових актів та судової практики здійснено теоретичне обґрунтування та розробку пропозицій щодо подальшого вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції.

За результатами проведеного дослідження сформульовано та обґрунтовано низку нових наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

вперше:

1) визначено поняття місцевих органів публічної адміністрації як органів, які здійснюють публічну місцеву владу на рівні відповідної області, району, територіальної громади, реалізують державні інтереси та інтереси відповідної територіальної громади, при цьому здійснюючи переважно виконавчо-розпорядчі повноваження та правозастосовчі функції, в тому числі щодо управління державним та комунальним майном, надання публічних послуг населенню, здійснення правового та іншого державного регулювання окремих сфер життя відповідної колективної місцевої спільноти (територіальної громади, населеного пункту, адміністративно-територіальної одиниці);

2) визначено спеціальні ознаки місцевих органів публічної адміністрації: а) є носіями публічної місцевої влади, яка поширює свою свій вплив на відповідну територію області, району, територіальної громади, населеного пункту або його частини, забезпечуючи інтереси відповідної місцевої колективної спільноти або враховуючи такі інтереси при забезпеченні інтересів держави на місцях; б) спеціальне адміністративно-правове регулювання діяльності; в) забезпечення діяльності відповідно до доходів державного або місцевого бюджету залежно від виду повноважень, які виконуються; г) дуалізм у підпорядкуванні: з одного боку, незалежність органів місцевого самоврядування як місцевих органів публічної адміністрації, з іншого – перебування у відносинах підпорядкування у системі

органів виконавчої влади відповідних місцевих органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування в частині виконання ними делегованих повноважень державної влади; д) здійснення переважно правозастосовчої діяльності публічної адміністрації, за винятком випадків правового регулювання питань місцевого значення, якщо відповідне правове регулювання допускається законодавством; е) визначення основних засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації на рівні Конституції України, гарантованість реалізації виконавчої влади і місцевого самоврядування та неможливість їхнього скасування, за винятком випадків передбачених законодавством про правовий режим воєнного стану;

3) запропоновано вирішення питань оборонної роботи, мобілізаційної підготовки, мобілізації та демобілізації як такі, що впливають із повноважень Президента України щодо прийняття рішень про мобілізацію, запровадження правового режиму воєнного стану, здійснення повноважень у оборонній сфері, передати іншим органам – голові військової адміністрації як постійно діючого органу публічного адміністрування військово-цивільного характеру;

4) запропоновано з метою припинення діяльності органів місцевого самоврядування, що посягають на конституційний лад України, її територіальну цілісність та недоторканність, істотне порушення прав та свобод людини та громадянина, передбачених Конституцією України, а також на ліквідацію незалежності України, передбачити можливість прийняття рішення головою військової адміністрації про тимчасове припинення повноважень відповідного органу місцевого самоврядування із покладанням відповідних повноважень на відповідну місцеву державну адміністрацію, яку очолює голова військової адміністрації (до прийняття остаточного рішення Верховною Радою України);

5) визначені особливості адміністративно-правового забезпечення організаційних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації, яке здійснюється як відповідно до правових документів процедурного характеру, які можуть визначати особливості проведення цілої низки відповідних форм діяльності, так і відповідно до правових актів, якими визначаються окремі організаційно-правові форми діяльності відповідного органу (регламентів, якими визначаються організаційно-процедурні питання внутрішньої діяльності місцевих державних адміністрацій, місцевих рад, їх виконавчих органів та документів, якими визначаються окремі організаційно-правові форми діяльності відповідного органу (порядок проведення нарад, засідань колегії, розгляду звернень громадян, організації та проведення особистих прийомів, проведення дистанційного засідання виконавчого комітету тощо);

6) визначено перелік функціональних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації, а саме визначено, що такими є: нормотворча діяльність, що здійснюється шляхом прийняття відповідним органом у межах своїх повноважень нормативних та інших адміністративних актів; виконавча-

розпорядча (адміністративна) діяльність місцевих органів публічної адміністрації щодо реалізації компетенції; діяльність щодо здійснення контролю за виконанням рішень місцевих органів публічної адміністрації, дотриманням законодавства та нормативно-правових актів на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць; надання адміністративних послуг; вчинення адміністративно-процедурної діяльності, пов'язаної із наданням адміністративних послуг та іншої діяльності місцевих органів публічної адміністрації;

вдосконалено:

7) ознаки органів публічної адміністрації як загальні ознаки місцевих органів публічної адміністрації, а саме визначено, що такими ознаками є: наявність спільної мети функціонування; забезпечення органом публічних інтересів; наділення державно-владними повноваженнями; створення у відповідності до норм чинного законодавства в якості органів публічної адміністрації; підпорядкованість політичній владі та забезпечення виконання і застосування законів; є частиною відповідної системи органів публічної адміністрації; діяльність залежить від законодавчого та нормативного закріплення їх прав та обов'язків; мають відповідний адміністративно-правовий статус, який передбачає наявність у органу відповідної правосуб'єктності, компетенції, публічних завдань та функцій; здійснення ефективного надання публічних послуг населенню; виконання функції посередника між суспільством і державою; прозорість (транспарентність) та відкритість діяльності;

8) зміст адміністративно-правового статусу місцевих органів публічної адміністрації, а саме включено до нього крім правосуб'єктності, компетенції, також відповідні форми діяльності та інструменти, які застосовуються в процесі такої діяльності відповідними місцевими органами публічної адміністрації;

9) визначення форми діяльності місцевих органів публічної адміністрації як зовнішнього прояву реалізації управлінських функцій цих органів через вчинення ними відповідних адміністративно-правових дій та адміністративно-процедурних дій, спрямованих на виникнення, зміну чи припинення прав та обов'язків учасників правовідносин за участю цих органів, а також дій організаційного характеру, спрямованих на реалізацію тих форм діяльності органів публічної адміністрації, що зумовлюють правові наслідки;

10) перелік інструментів діяльності органів публічної адміністрації, а саме визначено, що інструментами діяльності місцевих органів публічної адміністрації можуть бути нормативно-правові акти (у формі наказів голів місцевих державних адміністрацій (в тому числі військових адміністрацій), розпоряджень голів територіальних громад, рішень місцевих рад та їх виконкомів); акти програмного характеру; накази та рішення індивідуального характеру (в тому числі щодо реалізації адміністративно-процедурних та адміністративно-деліктних повноважень); вчинення юридично значущих дій в

процесі здійснення адміністративно-процедурних повноважень, надання адміністративних послуг, в тому числі відповідно до прийнятих нормативно-правових актів місцевим органом публічної адміністрації;

11) засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації з урахуванням європейського досвіду, а саме визначено, що ними є: а) розширення повноважень органів місцевого самоврядування в аспекті визначення можливості делегування їх повноважень щодо надання ними адміністративних послуг недержавним суб'єктами; б) визначення обов'язкового створення органів або організацій, уповноважених на надання адміністративних послуг на рівні кожного із населених пунктів, що входять до складу територіальної громади, але не є її центром; в) визначення обов'язку здійснити нормативно-правове регулювання порядку надання адміністративних послуг на рівні «стандартів адміністративних послуг»; г) надання можливості сільському, селищному, міському голові здійснювати підзаконне нормативно-правове регулювання у тих сферах які належать до повноважень сільської, селищної, міської ради, однак передбачити що відповідне регулювання здійснюється тимчасово до прийняття відповідного рішення на пленарному засіданні місцевої ради; д) встановлення обов'язкового прийняття Статуту територіальної громади; е) надання права органам місцевого самоврядування на укладання відповідних адміністративних договорів, а також створення відповідно до них допоміжних, дорадчих та консультативних органів, які б допомагали здійснювати підготовку до прийняття та прийняття відповідних рішень в інтересах кількох територіальних громад для їх подальшого затвердження органами місцевого самоврядування кожної із територіальних громад, які є сторонами укладеного адміністративного договору; є) створення органів місцевого самоврядування не тільки на рівні всієї територіальної громади, але й на рівні окремих населених пунктів, які входять до складу територіальної громади; ж) врегулювання питання затвердження типового регламенту як документу, який би став основою для прийняття регламентів відповідними органами місцевого самоврядування і належним чином урегульовував питання відповідні питання здійснення організаційних та функціональних форм діяльності цих органів;

набули подальшого розвитку:

12) наукові погляди на місцеві органи публічної адміністрації як систему. Обґрунтовано, що місцева органи публічної адміністрації складають три системи: місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, осіб та організацій, які не є органами публічної влади, але наділені делегованими повноваженнями цих органів, органів тимчасового військово-цивільного управління, які створюються на заміну місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у обставинах воєнного стану, коли нормальне функціонування вище зазначених органів є неможливим і є доцільним тимчасове

поєднання функцій виконавчої влади і місцевого самоврядування та передачу повноважень місцевого самоврядування органам державної влади.

13) наукові позиції щодо статусу територіальних органів центральних органів виконавчої влади як органів публічної адміністрації. Обґрунтовано, що ці органи не можна віднести до місцевих органів публічної адміністрації, оскільки система повноважень, які можуть здійснювати ці органи, порядок їх підзвітності та підконтрольності показують несамостійний характер цих органів та їх фактичне входження до складу центральних органів виконавчої влади;

14) наукові погляди щодо порядку формування місцевих органів виконавчої влади, а саме обґрунтовано, що голови місцевих державних адміністрацій повинні призначатися саме Кабінетом Міністрів України як вищим органом виконавчої влади, а не Президентом України, оскільки останній не є складовою системи виконавчої влади, а є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина і з цією метою здійснює свої повноваження;

15) наукові позиції щодо теоретико-правових та прикладних питань діяльності місцевих органів публічної адміністрації у державах Європейського Союзу.

По закінченню доповіді присутніми було поставлено до аспірантки Мороз О.О. такі питання:

Проректора зі стратегічного розвитку, наукової роботи та зовнішніх зв'язків, професора кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доктора юридичних наук, професора Івановської А.М: Які, на Вашу думку спеціальні ознаки дозволяють віднести орган до категорії місцевих органів публічної адміністрації?

Відповідь: Спеціальними ознаками місцевих органів публічної адміністрації (такими, що дозволяють віднести відповідний орган до місцевого органу публічної адміністрації) є наступні: 1) є носіями публічної місцевої влади, яка поширює свою свій вплив на відповідну територію області, району, територіальної громади, населеного пункту або його частини, забезпечуючи інтереси відповідної місцевої колективної спільноти або враховуючи такі інтереси при забезпеченні інтересів держави на місцях; 2) спеціальне адміністративно-правове регулювання діяльності; 3) забезпечення діяльності відповідно до доходів державного або місцевого бюджету залежно від виду повноважень, які виконуються; 4) дуалізм у підпорядкуванні: з одного боку, незалежність органів місцевого самоврядування як місцевих органів публічної адміністрації, з іншого перебування у відносинах підпорядкування у системі органів виконавчої влади відповідних місцевих органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування в частині виконання ними делегованих повноважень державної влади; 5) здійснення переважно правозастосовчої

діяльності публічної адміністрації, за винятком випадків правового регулювання питань місцевого значення, якщо відповідне правове регулювання допускається законодавством; б) визначення основних засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації на рівні Конституції України, гарантованість реалізації виконавчої влади і місцевого самоврядування та неможливість їхнього скасування, за винятком випадків передбачених законодавством про правовий режим воєнного стану.

Професора кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доктора юридичних наук, професора Суббота А.І.: Які основні елементи адміністративно-правового статусу місцевих органів публічної адміністрації Ви виділяєте у своєму дослідженні?

Відповідь: Адміністративно-правовий статус місцевих органів публічної адміністрації включає в себе їх правосуб'єктність, компетенцію, відповідні правові, організаційні та функціональні форми діяльності та інструменти, які застосовуються в процесі такої діяльності відповідними місцевими органами публічної адміністрації, і визначається положеннями Конституції України, якими визначені основні засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації, Законами України «Про місцеве самоврядування» та «Про місцеві державні адміністрації», актами Президента України, Кабінету Міністрів України, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які відповідно до закону забезпечують нормативно-правове регулювання власних і делегованих повноважень місцевих державних адміністрацій, регламентами діяльності місцевих державних адміністрацій, що визначають організаційно-процедурні питання внутрішньої діяльності місцевих державних адміністрацій, наказами голів місцевих державних адміністрацій, рішень місцевих рад, їх виконавчих органів, розпоряджень голів територіальних громад з питань, віднесених до їх компетенції Законом України «Про місцеве самоврядування».

Професора кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, к.ю.н., доц. Гавріка Р.О.: Чим, на Вашу думку обумовлені види організаційних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації і яка правова основа їх адміністративно-правового забезпечення?

Відповідь:

Говорячи про види організаційних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації, можемо зазначити, що вони різняться залежно від виду відповідного органу. Наприклад, організаційними формами діяльності місцевих державних адміністрацій є: персональна діяльність голів, заступників, керівників структурних підрозділів і керівника апарату; наради; засідання колегії, консультативних і допоміжних органів і служб; участь голови та інших керівників місцевої державної адміністрації в засіданнях органів самоорганізації населення, місцевих рад, Кабінету Міністрів України та інші форми. діяльність

органів місцевого самоврядування в організаційному сенсі виявляється у таких формах: сесії; засідання постійних комісій і робочих груп; засідання президій; засідання тимчасових контрольних комісій; персональна робота керівництва ради; виконавчого комітету ради; робота депутатів у виборчих округах; участь голови ради чи депутатів у загальних зборах громадян за місцем проживання; звіти сільського, селищного, міського голови перед територіальною громадою. Адміністративно-правове забезпечення цих організаційних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації здійснюється як відповідно до правових документів процедурного характеру, які можуть визначати особливості проведення цілої низки відповідних форм діяльності, так і відповідно до правових актів, якими визначаються окремі організаційно-правові форми діяльності відповідного органу.

Доцента кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, кандидата юридичних наук, доцента Сторожук І.П.: Чи є, на Вашу думку, адміністративні договори ефективним інструментом місцевих органів публічної адміністрації?

Відповідь: Адміністративні договори можуть стати важливим інструментом діяльності місцевих органів публічної адміністрації. Про можливість їх укладання йдеться у Законі України «Про місцеві державні адміністрації», мова йде про визначення порядку взаємодії місцевих державних адміністрацій із відповідними міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, та у Законі України «Про місцеве самоврядування». В якому передбачено можливість перерозподілу окремих повноважень та власних бюджетних коштів між органами місцевого самоврядування. На жаль, в законодавстві не передбачається можливість укладання так званих «координаційних адміністративних договорів» (за участю двох непідпорядкованих один одному органів публічної адміністрації) та «субординаційних адміністративних договорів» (між підпорядкованими один одному органами публічної адміністрації), які могли б стати основою для співпраці суб'єктів публічної адміністрації та суб'єктів публічної влади, які, з одного боку, не належать до виконавчої гілки державної влади, а з іншого боку, за власним бажанням можуть долучитися до виконання державних програм, зокрема у контексті виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та інших документів, викликаних процесом вступу України до лав ЄС. Такі договори могли б стати юридичною основою взаємодії суб'єктів публічної адміністрації України, а також суб'єктів національної публічної адміністрації та органів місцевого самоврядування або інституцій громадянського суспільства з окремих напрямів здійснення державної політики у сфері європейської інтеграції України.

Після відповідей на запитання було озвучено висновок **наукового керівника** завідувача кафедри, доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Національної академії правових наук України, заслуженого юриста України Буханевича Олександра Миколайовича.

У висновку зазначено про тематику опублікованих статей та апробацію результатів дослідження, а також дані про впровадження науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення норм законодавства, якими врегульовано адміністративно-правові засади організації та діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах євроінтеграції.

Проведене дисертаційне дослідження відповідає вимогам актуальності, оригінальності, містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати, має істотне значення для науки адміністративного права та практичної діяльності в цій сфері. У ньому прослідковується чіткість формулювання й аргументування авторської позиції. Викладені аспірантом особисто сформульовані теоретичні положення, узагальнення та висновки розширюють і поглиблюють уявлення про адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в контексті євроінтеграційних процесів.

Автором дисертації використано значний обсяг наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, здійснено ґрунтовний аналіз нормативно-правових джерел національного законодавства за тематикою дисертаційної роботи. Використані в дисертації положення, ідеї та гіпотези інших авторів мають відповідні посилання та застосовані лише для підкріплення ідей здобувача. Крім того, при проведенні дослідження В.О. Мороз використовувала різноманітні методи, серед яких діалектичний, структурно-логічний, структурно-функціональний, компаративний.

Більшій обґрунтованості авторського викладу сприяла впорядкована побудова структури роботи, яка характеризується логічною послідовністю і своєю завершеністю, доступністю для сприйняття. Результати дослідження виключають неоднозначне тлумачення, переконливо аргументовані, логічно-послідовні, характеризуються ознаками наукової новизни, можуть бути основою для подальшої розробки у науково-дослідній сфері, концепцій, стратегій тощо.

Підкреслимо, що основні наукові результати дисертації Мороз В.О. висвітлені у 3 публікаціях у наукових виданнях, які включені до переліку наукових фахових видань України та 6 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Характеризуючи здобувача особисто, варто зазначити, що Мороз В.О. за час підготовки дисертаційного дослідження зарекомендувала себе як наполеглива, цілеспрямована, сумлінна та відповідальна. При цьому дисертантка виявила такі основні риси науковця, як: творче та якісне виконання плану дослідження; вміння самостійно вирішувати складні теоретичні та практичні

завдання досліджуваної тематики; високий рівень спроможності аналізувати, прагнення до висунення оригінальних ідей та досягнення поставлених цілей.

Все вищевказане, а також належний рівень теоретичної підготовки здобувачки в галузі юридичної науки, володіння сучасними методами дослідження, а також здатність до розв'язання поставлених завдань та вирішення важливої наукової проблеми дають підстави зробити висновок, що дисертація Мороз В.О. є самостійним, творчим, завершеним монографічним дослідженням з актуальної проблематики, що відповідає науковій спеціальності, за якою вона виконана, містить наукову новизну та дозволяє вирішувати конкретне наукове завдання, яке має вагомий науковий значення для теорії й практики.

У висновку науковий керівник зазначив, що представлена до розгляду дисертаційна робота Мороз В.О. є завершеною та самостійною роботою, яка претендує на високу оцінку і може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Після цього слово було надано рецензентам дисертаційної роботи.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент Гаврік Роман Олександрович відзначив високий науковий рівень дисертаційного дослідження В.О. Мороз.

Обрана дисертанткою тема для дослідження є актуальною враховуючи те, що процес реформування влади на місцях є одним з найбільш помітних явищ у державному устрої будь-якої країни. Загальною світовою тенденцією цього процесу є розвиток місцевого самоврядування і децентралізація влади. Однією з основних реформ в Україні є саме реформа територіальної організації влади, децентралізація публічного адміністрування на місцях, метою якої стало підвищення участі громад в управлінських процесах. Рецензована дисертація торкається широкого кола питань, які стосуються не лише питань національного адміністративно-правового регулювання діяльності місцевих органів публічної адміністрації, а також огляду зарубіжного досвіду регулювання цих питань. Авторка не лише аналізує досвід адміністративно-правових засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації у країнах ЄС, а й пропонує напрямки імплементації окремих положень у законодавство України. Третій розділ дисертаційного дослідження присвячений безпосередньо питанням вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації в контексті євроінтеграційних процесів. Саме на вирішення цього завдання і спрямоване дисертаційне дослідження Мороз В.О. що свідчить про його підвищену актуальність, науково-теоретичну і практичну цінність.

Метою дисертаційного дослідження є визначення на основі комплексного аналізу наукових джерел, чинного законодавства та узагальнення практики його

реалізації адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні та формулювання пропозицій щодо вдосконалення вітчизняного законодавства в означеній сфері в умовах європейської інтеграції України.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є першим комплексним дослідженням, в якому на основі всебічного аналізу наукових джерел, нормативно-правових актів та судової практики здійснено теоретичне обґрунтування та розробку пропозицій щодо подальшого вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції. Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений науковий підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили авторці аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правових засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні.

Вбачається позитивним практичне значення низки одержаних результатів. Викладені в дисертації положення, висновки та рекомендації можуть бути використані у: науково-дослідній діяльності – як основна для наступних наукових досліджень адміністративно-правових засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації; у *правозастосовчій практиці* – для вдосконалення діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні; у *навчальному процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Конституційне право», «Муніципальне право», «Конституційне процесуальне право».

Водночас поряд з позитивною оцінкою дисертації Мороз В.О., дисертація, як і будь-яке нове творче дослідження, містить окремі дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації чи роз'яснення дисертанткою під час прилюдного захисту та є можливими для врахування при здійсненні подальших наукових досліджень з обраної тематики. Зокрема, у дисертації авторка зазначає як спеціальні ознаки місцевих органів публічної адміністрації те, що вони є носіями публічної місцевої влади, яка поширює свій вплив на відповідну територію області, району, територіальної громади, населеного пункту або його частини та те, що їм притаманно спеціальне адміністративно-правове регулювання діяльності. Однак, виникає суперечність між виділеними авторкою спеціальними ознаками місцевих органів публічної адміністрації та невіднесенням територіальних органів центральних органів виконавчої влади до місцевих органів публічної адміністрації, які також здійснюють публічну владу, яка свій вплив на відповідну територію області, району. Також недостатньо визначено, в чому полягає спеціальне адміністративно-правове регулювання діяльності місцевих органів публічної адміністрації. У п. 10 наукової новизни

авторка визначає перелік інструментів діяльності органів публічної адміністрації, як: нормативно-правові акти; накази та рішення індивідуального характеру; вчинення юридично значущих дій в процесі здійснення адміністративно-процедурних повноважень, надання адміністративних послуг, в тому числі відповідно до прийнятих нормативно-правових актів місцевим органом публічної адміністрації. Однак у дисертації виявляється недостатньо дослідженим природа юридично значущих дій в процесі здійснення адміністративно-процедурних повноважень як інструментів діяльності місцевих органів публічної адміністрації.

Разом з тим, наведені зауваження загалом не впливають на позитивну оцінку роботи. Дисертація є завершеним, актуальним, самостійним та аргументованим дослідженням. Положення і висновки дисертації належним чином висвітлені у публікаціях авторки та апробовані під час участі у конференціях та у ході навчального процесу.

Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних та зарубіжних вчених, комплексним аналізом національного законодавства.

Висновки дисертації містять головні наукові результати, отримані дисертанткою особисто, синтезують накопичену у змісті інформацію відповідно до сформульованих у вступі загальної мети і конкретних завдань.

На підставі викладеного констатуємо, що дисертація Мороз Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції» відповідає вимогам, які ставляться до дисертації та може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії.

Рецензент – кандидат юридичних наук, доцент *Галус Олена Олександрівна* відзначила достатній фаховий рівень дисертаційного дослідження Мороз Вікторії Олександрівни, виконаного на актуальну тему, істотне теоретичне і прикладне наукове обґрунтування висновків і пропозицій. Поділ публічної влади за територіальним (вертикальним) принципом є, з одного боку, інструментом ефективного управління складовими елементами державної території, а з іншого боку, виступає певним запобіжником від можливої узурпації політичної влади в країні. Крім того, такий поділ влади наближує її до кожної людини, спрощує та скорочує зв'язок влади з населенням, забезпечує їх постійний діалог в питаннях державного управління. В умовах побудови демократичної правової держави, обрання кращої моделі її функціонування питання вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні є своєчасним і актуальним. Останнє додатково

підтверджується рядом запропонованих авторкою пропозицій до законодавства, які визначають підстави та порядок організаційних та функціональних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації. Зазначене зумовлює необхідність активізації наукових досліджень, спрямованих на розробку наукових положень та практичних рекомендацій з удосконалення законодавства України на основі позитивного досвіду країн ЄС у цій сфері. Спрямованість рецензованого дисертаційного дослідження на вирішення цього важливого завдання свідчить про його актуальність та практичну значимість.

Дисертація є цілісним фундаментальним дослідженням, виконана на належному теоретико-методологічному рівні та відрізняється глибиною правового аналізу, виваженістю й коректністю наукової полеміки, вмільм підбором матеріалу. У результаті проведеного дослідження авторка досягнула визначеної мети й виконав поставлені завдання. Сформульовані висновки та пропозиції є досить аргументованими й оригінальними, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці.

Дисертація підготовлена на високому професійному рівні. Її структурна побудова є логічною та доцільною, що свідчить про виважений підхід до розкриття теми. Цінність роботи полягає у ґрунтовному аналізі теоретичних та практичних проблем діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції. При цьому відзначено вдалу структуру дисертаційної роботи. Дисертантка здійснює теоретико-правову характеристику місцевих органів публічної адміністрації, аналізує теоретичні підходи до визначення поняття «місцеві органи публічної адміністрації» і на основі цього аналізу формулює власну дефініцію цього поняття, на основі детального аналізу доктринальних підходів виокремлює ознаки органів місцевої публічної адміністрації та основні елементи їх правового статусу, з'ясовує систему місцевих органів публічної адміністрації в Україні, особливості адміністративно-правового забезпечення організаційних та функціональних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації, при цьому аналізуючи позитивний досвід європейських країн у цій сфері, виявляє наявні проблеми адміністративно-правового регулювання організації та діяльності місцевих органів публічної адміністрації в умовах євроінтеграції та окреслює шляхи їх подолання.

Високо оцінюючи представлене дисертаційне дослідження, варто вказати на окремі спірні моменти. Так, дискусійною є пропозиція авторки встановити обов'язок здійснити нормативно-правове регулювання порядку надання адміністративних послуг на рівні «стандартів адміністративних послуг». В цьому аспекті виникає питання, чи можна покласти обов'язок проведення нормативно-правового регулювання не тільки на органи місцевого самоврядування, а й на інші органи або організації, уповноважені на надання адміністративних послуг. Можливо доцільним є покладання цього обов'язку лише на відповідні органи місцевого самоврядування, а не на недержавних суб'єктів делегованих

повноважень, яким передані повноваження щодо надання адміністративних послуг, а не нормативно-правового врегулювання порядку їх надання. Також виникає запитання щодо віднесення органів тимчасового військово-цивільного управління до окремої системи місцевих органів публічної адміністрації, хоча вони є місцевими органами виконавчої влади, що створюються в умовах правового режиму воєнного стану з можливим покладанням на них також повноважень органів місцевого самоврядування. Авторці слід обґрунтувати свою позицію щодо даного питання.

Разом із тим, наведені зауваження не знижують високого рівня представленої роботи. Зміст роботи, перелік наукових публікацій доводить наукову зрілість, володіння здобувачкою методикою дослідницької роботи, умінням узагальнювати досягнуте в науці і на основі досягнутого самостійно формулювати гіпотези, положення, висновки, які мають концептуальний характер та є основою для подальших наукових пошуків у цьому напрямку.

На підставі викладеного констатуємо, що дисертація Мороз Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції» може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії з відповідної спеціальності.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Кандидат юридичних наук, доцент Рижук Ірина Володимирівна відзначила, що ознайомлення зі змістом наукового дослідження засвідчує, що авторкою для наукового пошуку обрано доволі актуальну тему. Це пов'язано із тим, що в сучасному світі відбувається постійний процес розвитку країн, постійний процес вдосконалення систем публічної адміністрації, форм та методів публічного адміністрування, все частіше постає питання розвитку громадянського суспільства за рахунок місцевих органів публічної адміністрації. Країни Європейського Союзу знайшли вирішення цієї проблеми у проведенні реформ, які полягають у реструктуризації наявної системи управління, перегляді принципів взаємовідносин між місцевими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Структурованість, системність, цілісність та дієвість державно-управлінських відносин виступають тією основою, на якій згодом формуються реальна соціальна справедливість, справжній соціальний захист і забезпечення, демократизм, свобода тощо. Україна, перебуваючи на шляху інтеграції до європейської сім'ї, здійснює реформування системи публічної адміністрації на місцевому рівні, виходячи з принципу пріоритетності прав людини і громадянина. Саме ці реформи забезпечують рушійні зміни та розвиток

держави, адже місцеві органи краще орієнтуються у потребах та можливостях свого регіону, населення і можуть ефективніше використовувати наявні ресурси для вирішення нагальних та перспективних завдань.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації, підтверджені теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням наукових праць, комплексним аналізом законодавства й зарубіжної практики в цій сфері.

Заслуговують уваги сформульовані у результаті проведеного дослідження нові положення, запропоновані особисто дисертанткою, зокрема, визначення авторської дефініції місцевих органів публічної адміністрації, виділення спеціальних ознак, які дозволяють віднести орган до місцевих органів публічної адміністрації, визначено перелік функціональних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації, а саме визначено, що такими є: нормотворча діяльність, що здійснюється шляхом прийняття відповідним органом у межах своїх повноважень нормативних та інших адміністративних актів; виконавча-розпорядча (адміністративна) діяльність місцевих органів публічної адміністрації щодо реалізації компетенції; діяльність щодо здійснення контролю за виконанням рішень місцевих органів публічної адміністрації, дотриманням законодавства та нормативно-правових актів на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць; надання адміністративних послуг; вчинення адміністративно-процедурної діяльності, пов'язаної із наданням адміністративних послуг та іншої діяльності місцевих органів публічної адміністрації.

Перелік наукових праць здобувачки й аналіз їхнього змісту засвідчують, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження досить повно викладено у вітчизняних наукових фахових виданнях, пройшли апробацію на науково-практичних конференціях.

Враховуючи вищевикладене, дисертація Мороз Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції» відповідає вимогам, які пред'являються до дисертації, та може бути рекомендована до разової спеціалізованої вченої ради для попереднього розгляду і захисту на здобуття ступеня доктора філософії.

Доктор юридичних наук, професор Бригінець Олександр Олексійович у своєму виступі підтримав попередніх доповідачів, акцентувавши увагу на глибокому змісті авторських визначень і висновків. Відзначив, теоретичне і практичне значення дисертаційного дослідження. Підкреслив, що у процесі викладення головних положень дисертаційного дослідження, а також під час відповідей на запитання Мороз В.О. продемонструвала знання нормативних та

доктринальних джерел, на підставі яких була підготовлена дисертаційна робота, вміння їх узагальнювати, аналізувати, формулювати власні висновки.

Мета та завдання дисертаційного дослідження сформульовані чітко та послідовно. Їх постановка та обґрунтованість дозволяють розкрити основний зміст теми. Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження визначені відповідно до встановлених вимог.

Дисертація загалом справила позитивне враження, актуальність повністю підкреслена здобувачем, робота вирізняється якісною науковою новизною та є дійсно затребуваною практикою.

Таким чином, подане дисертаційне дослідження має закінчений вигляд. Його зміст має внутрішню логічну побудову.

У підсумку, дисертація Мороз Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції» відповідає вимогам, які ставляться до дисертації, та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Головуючий на засіданні – заступник завідувача кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, к.ю.н., доцент *Галус О.О.* зазначила у підсумку, що дисертація Мороз В. О. відповідає вимогам, які ставляться до дисертацій, в тому числі вимогам, передбаченим пунктами пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право у разовій спеціалізованій вченій раді.

За результатами обговорення дисертаційної роботи Мороз Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції» присутні вирішили запропонувати

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертаційного дослідження

**Мороз Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові
засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в
умовах європейської інтеграції»,**

поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081
Право у галузі знань 08 Право

Обґрунтування вибору теми дослідження. Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю перетворення України на сервісну демократичну державу, діяльність якої орієнтована за забезпечення потреб людини. На цей шлях наша держава стала із здобуттям незалежності, однак досі перебуває у стані перманентної реформи публічної адміністрації. Триває процес децентралізації, реалізується реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні основними завданнями цієї реформи визначає досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади з метою забезпечення максимальної доступності та належної якості публічних послуг, які надаються місцевими органами публічної адміністрації. Тобто Концепція спрямована на впровадження сервісно-орієнтованої державної політики, орієнтування на децентралізацію влади і побудову взаємовідносин між громадянами та органами публічної адміністрації на клієнт-орієнтованих ринкових підходах.

Усі ці процеси спрямовані на реалізацію головного принципу європейської демократії – принципу субсидіарності, який закріплений у ратифікованій Україною Європейській Хартії місцевого самоврядування, яка містить вимогу максимального наближення якісних послуг до споживачів. Адже входження України до європейського політичного, економічного та правового простору, демократизація українського суспільства та розбудова сучасної демократичної європейської правової держави зумовлює впровадження європейських цінностей і стандартів у діяльність суб'єктів публічної адміністрації на усіх рівнях, вимагає підвищення ефективності їх функціонування та якості тих послуг, які вони надають населенню.

Звісно, Україна за останні роки досягла значних успіхів у реформуванні різного роду суб'єктів публічної адміністрації. Проте допоки це ще не привело до якісної зміни системи публічної адміністрації та значного підвищення ефективності публічного адміністрування. Система місцевої публічної

адміністрації не задовольняє потребу суспільства в отриманні якісних адміністративних послуг, докорінно змінити систему відносин між місцевими органами публічної адміністрації, комунальними установами й організаціями, з одного боку та громадянами, з іншого у напрямку пріоритетності у цих відносинах прав та свобод останніх.

Великий досвід реформування щодо децентралізації влади у країнах Європейського Союзу свідчить про те, що саме децентралізація відіграє основну роль у наближенні влади до людини завдяки передачі повноважень місцевим органам публічної адміністрації, співпраці між місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, орієнтації місцевих органів публічної адміністрації на надання послуг населенню відповідних територіальних громад. Саме тому вивчення досвіду європейських країн щодо діяльності місцевих органів публічної адміністрації, виявлення, критичний аналіз та запозичення європейського досвіду організації та діяльності місцевих органів публічної адміністрації є надзвичайно важливим для впровадження та вдосконалення ще не досить ефективної системи публічної адміністрації на місцевому рівні в Україні. Для обґрунтування цих заходів необхідними є наукові дослідження понятійного апарату, існуючих моделей публічного адміністрування на місцевому рівні, практики діяльності місцевих органів публічної адміністрації країн Європейського Союзу та України з метою напрацювання шляхів наближення вітчизняної державно-правової практики організації та діяльності місцевих органів публічної адміністрації до європейських стандартів публічного адміністрування.

Теоретичним підґрунтям дослідження стали праці таких науковців, як А. Авер'янов, С. Архипов, Г. Атаманчук, В. Бевзенко, Ю. Битяк, А. Буханевич, О. Батанов, М. Баймуратов, П. Біленчук, Т. Білозерська, Л. Бориславський, В. Гаращук, Н. Гнидюк, І. Гриценко, І. Грицяк, Т. Гуржій, Б. Данилишин, Ю. Деля, Е. Демський, В. Дерещ, О. Джафарова, О. Євтушенко, Н. Каменська, Т. Карабін, С. Кіцул, І. Коліушко, Т. Коломоєць, В. Колпаков, І. Козюра, М. Корнієнко, Т. Кравцова, О. Кузьменко, В. Куйбіда, М. Лахижа, О. Лялюк, В. Малиновський, А. Маслова, С. Масьондз, Т. Мацелик, Р. Мельник, М. Міненко, М. Міхровська, В. Наконечний, Н. Наталенко, А. Некряча, Н. Нижник, О. Оболенський, М. Оніщук, М. Орзіх, Ю. Панейко, І. Патерило, Є. Петров, В. Погорілко, Н. Плахотнюк, А. Пухтецька, М. Рибак, Б. Руснак, О. Рябченко, В. Садовський, С. Саханенко, А. Селіванов, А. Солонар, С. Сорока, Ю. Сурмін, О. Сушинський, В. Тимошук, Ю. Фомін, О. Фрицький, Ю. Цвіркун, О. Черчатий, Ю. Шемшученко, та ін.

Водночас, слід зазначити, що, незважаючи на досить значний доробок вітчизняної адміністративно-правової доктрини у цій сфері, комплексного дослідження питань адміністративно-правових засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції не здійснювалось. Вітчизняними вченими досі не сформульовано універсальних підходів до

розуміння сутності та призначення місцевих органів публічної адміністрації, напрямків вдосконалення адміністративно-правових засад їх організації та діяльності в контексті євроінтеграційних процесів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України 1.04.2014 № 333-р, Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019, Пріоритетних напрямків фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, затверджених постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26.03.2021 № 12-21, на виконання наукової теми Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» (номер державної реєстрації 0108U008927), наукової теми кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Правові засади організації та здійснення публічної влади» (номер державної реєстрації 0123U102955).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу наукових джерел, чинного законодавства та узагальнення практики його реалізації визначити адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні та сформулювати пропозицій щодо вдосконалення вітчизняного законодавства в означеній сфері в умовах європейської інтеграції України.

Визначена мета обумовлює постановку та вирішення таких *завдань*:

- здійснити теоретико-правову характеристику місцевих органів публічної адміністрації;
- проаналізувати теоретичні підходи до визначення поняття «місцеві органи публічної адміністрації»;
- виявити та дослідити систему та адміністративно-правовий статус місцевих органів публічної адміністрації в Україні;
- визначити особливості функціонування місцевих органів публічної адміністрації в умовах сьогодення;
- з'ясувати характерні особливості адміністративно-правового забезпечення організаційних та функціональних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації;
- проаналізувати адміністративно-правове забезпечення організаційних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації;
- дати характеристику адміністративно-правового забезпечення реалізації функціональних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації;

– з'ясувати сутність та особливості адміністративно-правового забезпечення інструментів діяльності місцевих органів публічної адміністрації в контексті європейської інтеграції.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері діяльності органів публічної адміністрації.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції.

Методи дисертаційного дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є комплекс філософських, загальноправових і конкретно-наукових методів дослідження, використання яких обумовлено метою і завданнями, особливостями об'єкта та предмета дослідження, а також системним підходом до аналізу адміністративно-правового статусу місцевих органів публічної адміністрації та адміністративно-правових засад їх діяльності. *Діалектичний метод* був використаний під час дослідження сутності місцевих органів публічної адміністрації і визначення їх ознак (розділ 1). *Метод формальної логіки* став основою для конструювання основних категорій, які стосуються досліджуваної сфери: поняття місцевих органів публічної адміністрації (підрозділ 1.1.), основних категорій, пов'язаних із адміністративно-правовим забезпеченням організаційних та функціональних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації (підрозділи 2.1. – 2.3.). *Структурно-логічний метод* допоміг з'ясувати окремі елементи адміністративно-правового статусу місцевих органів публічної адміністрації (розділ 1, підрозділ 2.1.). *Системно-функціональний метод* застосовано для визначення системи місцевих органів публічної адміністрації (підрозділ 1.2.), з'ясування функціональних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації та інструментів їх діяльності (підрозділи 2.2, 2.3), а також адміністративних процедур та послуг в діяльності місцевих органів публічної адміністрації (розділ 3). *Методи аналізу і синтезу* застосовано для дослідження сучасного стану та визначення напрямів удосконалення адміністративно-правового регулювання діяльності місцевих органів місцевого публічної адміністрації в Україні (розділ 3). *Компаративний метод* використано для дослідження досвіду країн Європейського Союзу у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності місцевих органів місцевого публічної адміністрації та можливості його використання в Україні в умовах європейської інтеграції (розділи 2, 3).

Нормативну основу дисертації склали Конституція України, законодавчі й підзаконні нормативно-правові акти України та зарубіжних країн, що регламентують питання організації та діяльності місцевих органів публічної адміністрації.

Емпіричну основу дослідження склали монографічні видання та публікації у періодичних виданнях.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційне дослідження є першим комплексним дослідженням, в якому на основі всебічного аналізу наукових джерел, нормативно-правових актів та судової практики здійснено теоретичне обґрунтування та розробку пропозицій щодо подальшого вдосконалення адміністративно-правових засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції. За результатами дисертаційного дослідження сформульовано такі наукові положення та висновки:

вперше:

1) визначено поняття місцевих органів публічної адміністрації як органів, які здійснюють публічну місцеву владу на рівні відповідної області, району, територіальної громади, реалізують державні інтереси та інтереси відповідної територіальної громади, при цьому здійснюючи переважно виконавчо-розпорядчі повноваження та правозастосовчі функції, в тому числі щодо управління державним та комунальним майном, надання публічних послуг населенню, здійснення правового та іншого державного регулювання окремих сфер життя відповідної колективної місцевої спільноти (територіальної громади, населеного пункту, адміністративно-територіальної одиниці);

2) визначено спеціальні ознаки місцевих органів публічної адміністрації: а) є носіями публічної місцевої влади, яка поширює свою свій вплив на відповідну територію області, району, територіальної громади, населеного пункту або його частини, забезпечуючи інтереси відповідної місцевої колективної спільноти або враховуючи такі інтереси при забезпеченні інтересів держави на місцях; б) спеціальне адміністративно-правове регулювання діяльності; в) забезпечення діяльності відповідно до доходів державного або місцевого бюджету залежно від виду повноважень, які виконуються; г) дуалізм у підпорядкуванні: з одного боку, незалежність органів місцевого самоврядування як місцевих органів публічної адміністрації, з іншого – перебування у відносинах підпорядкування у системі органів виконавчої влади відповідних місцевих органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування в частині виконання ними делегованих повноважень державної влади; д) здійснення переважно правозастосовчої діяльності публічної адміністрації, за винятком випадків правового регулювання питань місцевого значення, якщо відповідне правове регулювання допускається законодавством; е) визначення основних засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації на рівні Конституції України, гарантованість реалізації виконавчої влади і місцевого самоврядування та неможливість їхнього скасування, за винятком випадків передбачених законодавством про правовий режим воєнного стану;

3) запропоновано вирішення питань оборонної роботи, мобілізаційної підготовки, мобілізації та демобілізації як такі, що впливають із повноважень Президента України щодо прийняття рішень про мобілізацію, запровадження правового режиму воєнного стану, здійснення повноважень у оборонній сфері,

передати іншим органам – голові військової адміністрації як постійно діючого органу публічного адміністрування військово-цивільного характеру;

4) запропоновано з метою припинення діяльності органів місцевого самоврядування, що посягають на конституційний лад України, її територіальну цілісність та недоторканність, істотне порушення прав та свобод людини та громадянина, передбачених Конституцією України, а також на ліквідацію незалежності України, передбачити можливість прийняття рішення головою військової адміністрації про тимчасове припинення повноважень відповідного органу місцевого самоврядування із покладанням відповідних повноважень на відповідну місцеву державну адміністрацію, яку очолює голова військової адміністрації (до прийняття остаточного рішення Верховною Радою України);

5) визначені особливості адміністративно-правового забезпечення організаційних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації, яке здійснюється як відповідно до правових документів процедурного характеру, які можуть визначати особливості проведення цілої низки відповідних форм діяльності, так і відповідно до правових актів, якими визначаються окремі організаційно-правові форми діяльності відповідного органу (регламентів, якими визначаються організаційно-процедурні питання внутрішньої діяльності місцевих державних адміністрацій, місцевих рад, їх виконавчих органів та документів, якими визначаються окремі організаційно-правові форми діяльності відповідного органу (порядок проведення нарад, засідань колегії, розгляду звернень громадян, організації та проведення особистих прийомів, проведення дистанційного засідання виконавчого комітету тощо);

6) визначено перелік функціональних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації, а саме визначено, що такими є: нормотворча діяльність, що здійснюється шляхом прийняття відповідним органом у межах своїх повноважень нормативних та інших адміністративних актів; виконавча-розпорядча (адміністративна) діяльність місцевих органів публічної адміністрації щодо реалізації компетенції; діяльність щодо здійснення контролю за виконанням рішень місцевих органів публічної адміністрації, дотриманням законодавства та нормативно-правових актів на території відповідних адміністративно-територіальних одиниць; надання адміністративних послуг; вчинення адміністративно-процедурної діяльності, пов'язаної із наданням адміністративних послуг та іншої діяльності місцевих органів публічної адміністрації;

вдосконалено:

7) ознаки органів публічної адміністрації як загальні ознаки місцевих органів публічної адміністрації, а саме визначено, що такими ознаками є: наявність спільної мети функціонування; забезпечення органом публічних інтересів; наділення державно-владними повноваженнями; створення у відповідності до норм чинного законодавства в якості органів публічної

адміністрації; підпорядкованість політичній владі та забезпечення виконання і застосування законів; є частиною відповідної системи органів публічної адміністрації; діяльність залежить від законодавчого та нормативного закріплення їх прав та обов'язків; мають відповідний адміністративно-правовий статус, який передбачає наявність у органу відповідної правосуб'єктності, компетенції, публічних завдань та функцій; здійснення ефективного надання публічних послуг населенню; виконання функції посередника між суспільством і державою; прозорість (транспарентність) та відкритість діяльності;

8) зміст адміністративно-правового статусу місцевих органів публічної адміністрації, а саме включено до нього крім правосуб'єктності, компетенції, також відповідні форми діяльності та інструменти, які застосовуються в процесі такої діяльності відповідними місцевими органами публічної адміністрації;

9) визначення форми діяльності місцевих органів публічної адміністрації як зовнішнього прояву реалізації управлінських функцій цих органів через вчинення ними відповідних адміністративно-правових дій та адміністративно-процедурних дій, спрямованих на виникнення, зміну чи припинення прав та обов'язків учасників правовідносин за участю цих органів, а також дій організаційного характеру, спрямованих на реалізацію тих форм діяльності органів публічної адміністрації, що зумовлюють правові наслідки;

10) перелік інструментів діяльності органів публічної адміністрації, а саме визначено, що інструментами діяльності місцевих органів публічної адміністрації можуть бути нормативно-правові акти (у формі наказів голів місцевих державних адміністрацій (в тому числі військових адміністрацій), розпоряджень голів територіальних громад, рішень місцевих рад та їх виконкомів); акти програмного характеру; накази та рішення індивідуального характеру (в тому числі щодо реалізації адміністративно-процедурних та адміністративно-деліктних повноважень); вчинення юридично значущих дій в процесі здійснення адміністративно-процедурних повноважень, надання адміністративних послуг, в тому числі відповідно до прийнятих нормативно-правових актів місцевим органом публічної адміністрації;

11) засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації з урахуванням європейського досвіду, а саме визначено, що ними є: а) розширення повноважень органів місцевого самоврядування в аспекті визначення можливості делегування їх повноважень щодо надання ними адміністративних послуг недержавним суб'єктами; б) визначення обов'язкового створення органів або організацій, уповноважених на надання адміністративних послуг на рівні кожного із населених пунктів, що входять до складу територіальної громади, але не є її центром; в) визначення обов'язку здійснити нормативно-правове регулювання порядку надання адміністративних послуг на рівні «стандартів адміністративних послуг»; г) надання можливості сільському, селищному, міському голові здійснювати підзаконне нормативно-правове регулювання у тих

сферах які належать до повноважень сільської, селищної, міської ради, однак передбачити що відповідне регулювання здійснюється тимчасово до прийняття відповідного рішення на пленарному засіданні місцевої ради; д) встановлення обов'язкового прийняття Статуту територіальної громади; е) надання права органам місцевого самоврядування на укладання відповідних адміністративних договорів, а також створення відповідно до них допоміжних, дорадчих та консультативних органів, які б допомагали здійснювати підготовку до прийняття та прийняття відповідних рішень в інтересах кількох територіальних громад для їх подальшого затвердження органами місцевого самоврядування кожної із територіальних громад, які є сторонами укладеного адміністративного договору; є) створення органів місцевого самоврядування не тільки на рівні всієї територіальної громади, але й на рівні окремих населених пунктів, які входять до складу територіальної громади,; ж) врегулювання питання затвердження типового регламенту як документу, який би став основою для прийняття регламентів відповідними органами місцевого самоврядування і належним чином урегулював питання відповідні питання здійснення організаційних та функціональних форм діяльності цих органів;

набули подальшого розвитку:

12) наукові погляди на місцеві органи публічної адміністрації як систему. Обґрунтовано, що місцева органи публічної адміністрації складають три системи: місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, осіб та організацій, які не є органами публічної влади, але наділені делегованими повноваженнями цих органів, органів тимчасового військово-цивільного управління, які створюються на заміну місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у обставинах воєнного стану, коли нормальне функціонування вище зазначених органів є неможливим і є доцільним тимчасове поєднання функцій виконавчої влади і місцевого самоврядування та передачу повноважень місцевого самоврядування органам державної влади.

13) наукові позиції щодо статусу територіальних органів центральних органів виконавчої влади як органів публічної адміністрації. Обґрунтовано, що ці органи не можна віднести до місцевих органів публічної адміністрації, оскільки система повноважень, які можуть здійснювати ці органи, порядок їх підзвітності та підконтрольності показують несамостійний характер цих органів та їх фактичне входження до складу центральних органів виконавчої влади;

14) наукові погляди щодо порядку формування місцевих органів виконавчої влади, а саме обґрунтовано, що голови місцевих державних адміністрацій повинні призначатися саме Кабінетом Міністрів України як вищим органом виконавчої влади, а не Президентом України, оскільки останній не є складовою системи виконавчої влади, а є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина і з цією метою здійснює свої повноваження;

15) наукові позиції щодо теоретико-правових та прикладних питань діяльності місцевих органів публічної адміністрації у державах Європейського Союзу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації основні положення і висновки можуть бути використані:

– у науково-дослідній діяльності – як основа для подальших наукових досліджень адміністративно-правових засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації;

– у правозастосовчій практиці – для вдосконалення діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні (акт впровадження від 14.05.2024 № 101/01-44-4525/2024) (Додаток Б);

– у навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Конституційне право», «Муніципальне право», «Конституційне процесуальне право» (акт впровадження від 29.04.2024 № 0521/24) (Додаток В).

Особистий внесок здобувача. Дослідження виконано дисертанткою самостійно, сформульовані в дисертації положення, узагальнення, висновки і пропозиції ґрунтуються на особистих дослідженнях авторки, у результаті опрацювання і аналізу наукових, та нормативних джерел.

Апробація результатів дисертації. Основні ідеї, положення та висновки дисертаційного дослідження оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: *Modern research in world science: collection of abstracts of* (Kunovice, Czech Republic, June 17-18, 2022), *Адміністративна процедура: конституційні засади та європейські орієнтири* (27 червня 2022 року, м. Харків), *Правові засади організації та здійснення публічної влади* (м. Хмельницький, 31 березня 2023 року), *Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи* (м. Хмельницький, 18 травня 2023 року), *Modern problems of science, education and society* (Kyiv, August 14-16, 2023), *Двадцять другі осінні юридичні читання* (м. Хмельницький, 13 жовтня 2023 року).

Публікації. Основні здобутки дисертаційного дослідження викладено в дев'яти наукових публікаціях, із яких: три – у наукових фахових виданнях України в галузі юридичних наук та шість – у тезах наукових повідомлень та доповідей, виданих за результатами проведення науково-практичних конференцій.

Структура дисертації визначена метою, завданнями та логікою дослідження і складається з анотації, вступу, трьох розділів, які містять шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації становить 206 сторінки, із них 160 сторінок основного тексту. Список використаних джерел, що складає 191 найменування розміщено на 24 сторінках. Додатки викладено на 5 сторінках.

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати дисертації:

1. Мороз В.О. Повноваження органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану в Україні: законодавче регулювання та проблеми реалізації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 396-398. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://www.lsej.org.ua/4_2023/97.pdf DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/97>

2. Мороз В. О. Вдосконалення інструментів діяльності місцевих органів публічної адміністрації в контексті європейської інтеграції. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 10. С. 65-68. URL: <http://efp.in.ua/uk/journal-article/1173> DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2023.10.14>

3. Мороз В. О. Адміністративно-правове забезпечення організаційних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації. *Правові новели*. 2023. № 21. С. 341-344. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://legalnovels.in.ua/journal/21_2023/10.pdf DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2023.21.10>

4. Moroz V. O. Administrative procedure: on the content of the legal category. *Modern research in world science: collection of abstracts of International scientific-practical conference, Kunovice, Czech Republic, June 17-18, 2022*. Kunovice : Akademie HUSPOL, 2022. P. 172-174.

5. Буханевич О.М., Мороз В. О. Правове регулювання інституту адміністративної процедури в Україні: передумови, ключові переваги та недоліки. *Адміністративна процедура: конституційні засади та європейські орієнтири*: збірник наукових статей, тез доповідей та повідомлень за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції (27 червня 2022 року, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків). Харків: Друкарня Мадрид, 2022. С. 174-182.

6. Мороз В. О. До питання про правову природу місцевих органів публічної адміністрації. *Правові засади організації та здійснення публічної влади*: збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 85-річчю від дня народження доктора юридичних наук, професора, академіка-засновника НАПрНУ, першого Голови Конституційного Суду України Леоніда Петровича Юзькова (м. Хмельницький, 31 березня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 372-374.

7. Мороз В. О. Окремі питання вдосконалення інструментів діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в контексті євроінтеграції. *Збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції «Публічне управління в Україні: виклики сьогодення та глобальні імперативи»*. (м. Хмельницький, 18 травня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 204-205.

8. Мороз В. О. Інструменти діяльності місцевих органів публічної адміністрації в країнах ЄС. *The 6th International scientific and practical conference "Modern problems of science, education and society"* (August 14-16, 2023) SPC "Sci-conf.com.ua", Kyiv, Ukraine. 2023. P. 636-638.

9. Мороз В. О. Загальна характеристика функціональних форм діяльності місцевих органів публічної адміністрації. *Актуальні проблеми юридичної науки. Політико-правові передумови європейської та євроатлантичної інтеграції України: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять другі осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 13 жовтня 2023 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 70-72.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Відповідність дисертації науковій спеціальності. Дисертація Мороз Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції» відповідає галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право.

Рекомендація дисертації до захисту. Дисертаційна робота Мороз Вікторії Олександрівни є першим в Україні комплексним науковим дослідженням адміністративно-правових засад діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні, в якому аналізуються питання організації та діяльності місцевих органів публічної адміністрації в контексті євроінтеграційних процесів. Водночас дисертації притаманні окремі спірні моменти. Щодо неї може бути висловлено окремі недоліки, які, однак, не впливають на якість розкриття теми роботи та загальну позитивну оцінку.

У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Мороз Вікторії Олександрівни є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Дисертація Мороз Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції» відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути рекомендована до

захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Мороз Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Мороз Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції» відповідає спеціальності 081 Право та відповідає вимогам, встановленим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 року № 502), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Мороз Вікторії Олександрівни на тему «Адміністративно-правові засади діяльності місцевих органів публічної адміністрації в Україні в умовах європейської інтеграції» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

Професорсько-викладацький склад кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права проголосував одногolosно:

«за» – 11; «проти» – немає; «утримались» – немає.

Головуючий на засіданні:

заступник завідувача кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права, доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент

Олена ГАЛУС

Підписано: *Тетяна Коваленко*
ЗАВІДНУЮ:
УНУА ВРХУУП
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА *Олена Коваленко*